

Το πρόβλημα της συναίνεσης στην αφαίρεση οργάνων από «εγκεφαλικά νεκρούς» ασθενείς (Εμμανουήλ Παναγόπουλος, Αμ. Επίκ. Καθηγητής Χειρουργικής)

Date : Ιανουαρίου 20, 2014

Ο νόμος 3984/2011 περί μεταμοσχεύσεων εισήγαγε την έννοια της **εικαζόμενης συναίνεσης** που διατυπώνεται στο άρθρο 9, παράγραφος 2 ως εξής: «Η αφαίρεση ενός ή περισσοτέρων οργάνων από ενήλικο, θανόν πρόσωπο, πραγματοποιείται εφόσον, όσο ζούσε, δεν είχε εκφράσει την αντίθεσή του, σύμφωνα με την παράγραφο 3». Και με έναρξη ισχύος την 1.6.2013. Η διάταξη αυτή δημιούργησε θόρυβο και μεγάλη αντίδραση, που τελικά οδήγησε στην τροποποίησή της, με το άρθρο 55, παράγραφος 4 του Νόμου 4075/2012. Η τροποποίηση έγινε με την προσθήκη, στην αρχική διατύπωση της επίμαχης διάταξης, της περιοριστικής πρότασης «και κατόπιν συναίνεσης της οικογενείας του».

Τόσο η αρχική όσο και η τροποποιημένη διάταξη βασικά **αντιστρατεύονται το αυτεξούσιο του ανθρώπου** και την αυτονομία του, αφού για ένα τόσο κρίσιμο ζήτημα της ζωής του, άλλοι καλούνται να αποφασίσουν γι' αυτόν, **εικάζοντας τη βούλησή του** ή συναινούντες ερήμην αυτού.

Επιπλέον ο Νόμος 4075/2012 **δεν καθορίζει επακριβώς την έννοια της «οικογενείας του»**. Είναι ο πρώτος, ο δεύτερος ή ο τρίτος βαθμός συγγένειας που έχει το δικαίωμα να αποφασίζει; **Πώς αποδεικνύεται η οικογένεια; Από πού πηγάζει το δικαίωμα των συγγενών του εγκεφαλικά νεκρού να αποφασίζουν για την τύχη του; Τί θα γίνει, όταν δεν υπάρχει οικογένεια ή όταν δεν ενημερωθεί ή δεν εμφανισθεί;** Τότε θα εφαρμοσθεί η **εικαζόμενη συναίνεση, χωρίς τη συναίνεση της οικογένειας;**

Πρόσφατα για το ζήτημα της συναίνεσης ασχολήθηκε και η Διαρκής Ιερά Σύνοδος (Δ.Ι.Σ.). Στη συνεδρίασή της

στις

31.8.2013, η Ι.Σ., κατόπιν σχετικής εισήγησης της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Βιοηθικής, έλαβε απόφαση για πληροφόρηση του πληρώματός της, σχετικά με τη διάταξη της εικαζόμενης συναίνεσης και την εν συνεχεία τροποποίησή της. Στις 28.9.2013 στον επίσημο διαδικτυακό ιστοχώρο της η Δ.Ι.Σ. ανήρτησε ένα κείμενο με τίτλο: «Περί του ζητήματος της ΕΙΚΑΖΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ συμφώνως τοις Ν. 3984/2011 και 4075/2012» με αριθ. Πρωτοκόλλου 4035 και αριθ. Διεκπ. 1778.

Στο κείμενό της η Δ.Ι.Σ.

χαιρετίζει την τροπολογία και την εισαγωγή της συναίνεσης της οικογένειας διότι, όπως υποστηρίζει, «καταργεί κατ' ουσίαν την εικαζόμενη συναίνεση και υπερέχει του παλαιότερου νόμου 2737/1999, διότι εκεί αρκούσε η σιωπή των στενών συγγενών, ενώ τώρα απαιτείται οπωσδήποτε η συναίνεσή τους». Το κείμενο καταλήγει λέγοντας ότι «η αντίληψη ότι από 1.6.2013 όλοι είμαστε εν δυνάμει δότες, αποδεικνύεται πασιφανώς εσφαλμένη».

Δυστυχώς η εικαζόμενη

συναίνεση δεν καταργείται, απλά περιορίζεται από την ύπαρξη οικογένειας, αν φυσικά αυτή ενημερωθεί και εμφανισθεί. Όμως **με την παρέμβασή της αυτή η Δ.Ι.Σ., ηθελημένα ή αθέλητα, συναινεί και καλύπτει την πολιτεία, αποδεχόμενη εμμέσως την έννοια του εγκεφαλικού θανάτου και**

δίδουσα την εσφαλμένη εντύπωση ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι υπέρ του εγκεφαλικού

θανάτου. Όμως η Ορθόδοξη Ελληνική Εκκλησία για το ζήτημα του εγκεφαλικού

θανάτου, μέχρι σήμερα, δεν έχει διατυπώσει επίσημη θέση. Επιπλέον θα πρέπει να τονισθεί

ότι μέσα στους κόλπους της Εκκλησίας μας υπάρχει σεβαστή μερίδα ιεραρχών,

κληρικών, θεολόγων και πιστών που αντιτίθεται και δεν αποδέχεται τον λεγόμενο εγκεφαλικό

θάνατο ως ταυτόσημο με τον θάνατο του ατόμου. Και παλαιότερα, αλλά κυρίως

πρόσφατα, αυτή η εναντίωση προς τον εγκεφαλικό θάνατο αναδείχθηκε με την **ημερίδα**

[για τις μεταμοσχεύσεις](#), που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2013 στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, με πάνω από χίλιους συμμετέχοντες και με διοργανωτές τις Ιερές

Μητροπόλεις Πειραιώς και Γλυφάδας και την Εστία Πατερικών Μελετών. Το ζήτημα του

εγκεφαλικού θανάτου, παρά τη νομική κατοχύρωσή του στις δυτικές κοινωνίες,

παραμένει ανοικτό τόσο για την Ιατρική όσο και για τη Θεολογία και την Ορθόδοξη Εκκλησία.

Το ζήτημα της εγκυρότητας της συναίνεσης που δίδεται από τον δυνητικό δότη, όταν υπογράφει την κάρτα δωρητού, ή από τους συγγενείς του, είναι πολύ σοβαρό.

Σε κάθε ιατρική πράξη, χειρουργική, φαρμακευτική ή άλλη, υπάρχει η ηθική υποχρέωση και η νομική απαίτηση όχι απλά συναίνεσης (consent), αλλά **συναίνεσης μετά από πλήρη ενημέρωση (informed consent)**. Με δεδομένο ότι μέχρι σήμερα **δεν υπάρχει ομόφωνη ιατρική θέση για το ταυτόσημο εγκεφαλικού θανάτου και βιολογικού θανάτου** και η αντιπαράθεση σε ιατρικό, βιοηθικό, φιλοσοφικό, νομικό και θεολογικό επίπεδο καλά κρατεί, το ερώτημα που τίθεται είναι το ακόλουθο: **Ποιά θα πρέπει να είναι η πληροφόρηση του δότη ή των συγγενών του, ώστε η χορηγούμενη από αυτούς συναίνεση να είναι έγκυρη;** Την απάντησή μας τη δίνει ο David Hill, επίτιμος Διευθυντής Αναισθησιολόγος στο Addenbrook's Hospital, στο Κάιμπριτζ της Αγγλίας, διεθνώς γνωστό μεταμοσχευτικό κέντρο, με εμπειρία πολλών εκατοντάδων μεταμοσχεύσεων νεφρών και ήπατος. Ο Hill σε παρέμβασή του το 2007 στο περιοδικό **British Medical Journal** και με τίτλο «**θάνατος από εξαπάτηση**» γράφει: «**Εάν ένας δυνητικός ή πραγματικός δότης δεν γνωρίζει ότι τα όργανά του θα αφαιρεθούν “μετά τον θάνατό μου”, ενώ ακόμη αναπνέει, με αυτόματη λειτουργία της καρδιάς και της κυκλοφορίας, με λειτουργούντα ζωντανά όργανα (αλλιώς δεν θα ήταν χρήσιμα για μεταμόσχευση), με υπολειπόμενη δραστηριότητα του εγκεφάλου και του κεντρικού νευρικού συστήματος, τέτοια που να απαιτεί κάποια μορφή αναισθησία για τον έλεγχο των απαντήσεων στο χειρουργικό τραύμα, τότε η συναίνεση που δίνει δεν είναι καθόλου συναίνεση μετά από πληροφόρηση**». Ο Hill, εμμέσως πλην σαφώς, υποστηρίζει ότι **μία συναίνεση χωρίς πραγματική πληροφόρηση είναι ελλιπής και πάντως μη**

έγκυρη.

Όμως τέτοια πληροφόρηση **πουθενά δεν γίνεται**, για ευνόητους λόγους. Η μόνη πληροφόρηση του δότη ή των συγγενών του είναι ότι τα

όργανα θα αφαιρεθούν **μετά τον θάνατο**,

δημιουργώντας την **εσφαλμένη εντύπωση ότι**

τα όργανα θα αφαιρεθούν, όταν ο δότης θα είναι νεκρός, δηλαδή πτώμα.

Μάλιστα αυτή η εντύπωση ενισχύεται καθώς ομιλούν για πτωματικές μεταμοσχεύσεις,

πτωματικούς δότες και πτωματικά όργανα. Όμως **ο εγκεφαλικά νεκρός ασθενής σε καμία περίπτωση δεν είναι πτώμα, γιατί δεν**

έχει τα χαρακτηριστικά του πτώματος ούτε αυτά του άρτι θανόντος. Είναι ένας **βαριά ασθενής σε πορεία θανάτου** ή όπως

ευφυώς εγράφη, είναι ένας αρκετά νεκρός για να μπορεί να ταφεί και ταυτόχρονα

ένας αρκετά ζωντανός για να είναι δότης οργάνων.

Συνεπώς η **διδόμενη σήμερα συναίνεση για την αφαίρεση**

των οργάνων από έναν εγκεφαλικά νεκρό ασθενή δεν είναι έγκυρη ούτε ηθικά ούτε

νομικά λόγω ελλιπούς πληροφόρησης του δυνητικού δότη ή των συγγενών του. Απλά η

διδόμενη συναίνεση αποτελεί το άλλοθι για την εξαπάτηση του δότη και τη

νομιμοποίηση της υφαρπαγής των οργάνων του.

(Πηγή: «Η Δράση μας» Ιανουάριος 2014)